

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto II.

Ljubljana, dne 1. decembra 1936.

Štev. 6

1. december

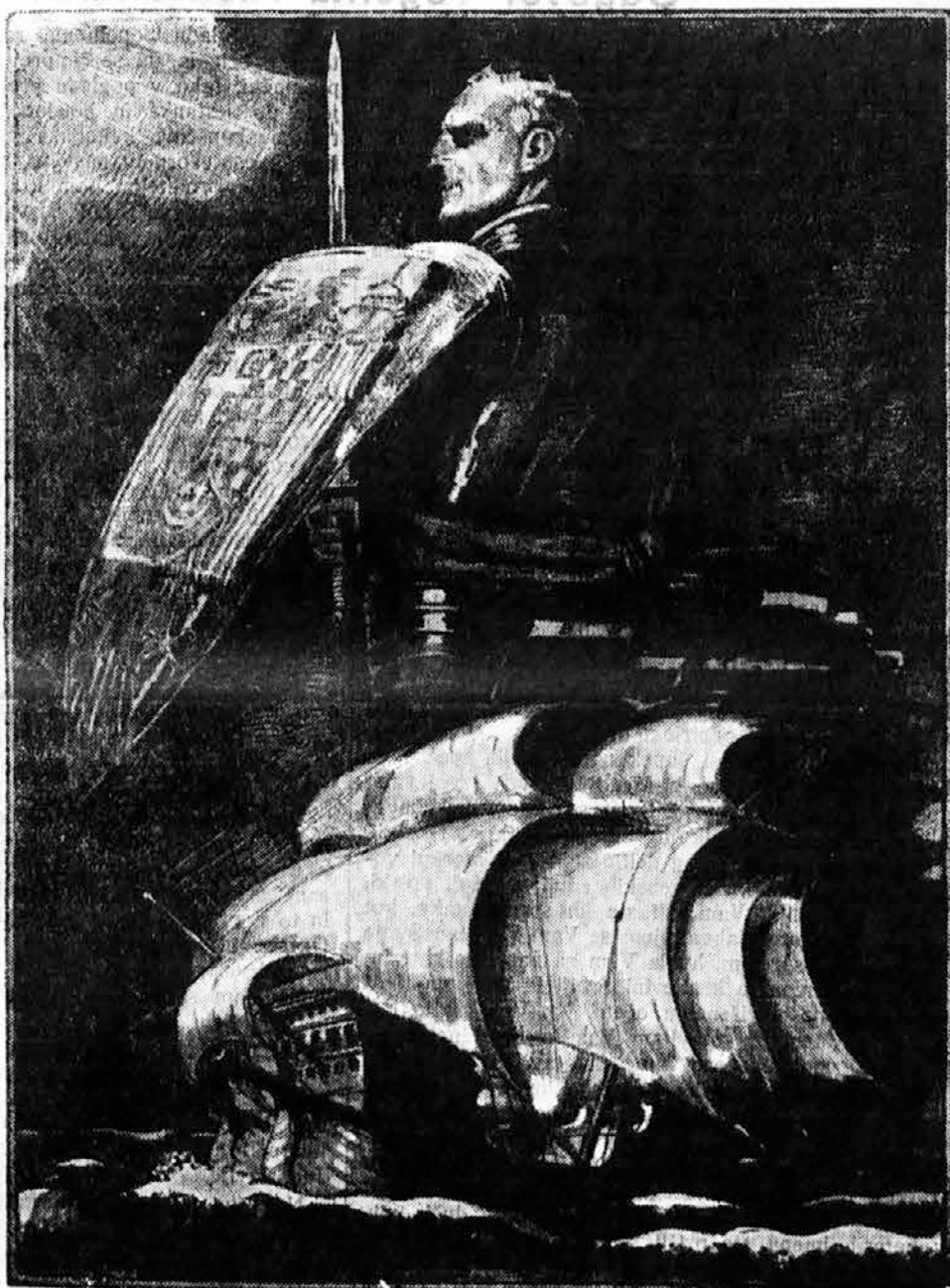
Vroč želja Jugoslovancov, ki so stoletja kljub nasilju tujca ter njegovih priganjancev vztrajali v težki borbi za svojo osvoboditev izpod dušecnega jarma, je bila l. 1918. izpolnjena: Jugoslovanci so doživeli svoje vstajenje, združili so se v svobodni domovini — Jugoslaviji.

Pozabljena je bila trnjeva pot, pozabljene vse Golgote. Narod od Triglava do Vardarja si je oddahnil. Hotel je življenja, dela, uspehov in napredka. Življenska sila, ki je v njem vrela, je iskala polja, da da duška svojemu zadržanemu poletu.

Leta so tekla. Tvorne sile, ki so izgrajevale domovino, so začele zadevati na ovire. Neletele so na rušilce, na katere je narod ob svojem osvobojenju pozabil. Borba, ki se je razvila, ni koristila niti narodu, niti državi, ampak je le škodila. Sicer so bile te razkrajajoče sile poražene, toda odkar nam je Usoda iztrgala našega Očeta, se zdi, da se vračamo zopet v one čase.

Težak je danes naš položaj — toda strašimo se ga ne! Nova generacija jugoslovanske mladine, ki prihaja, bo zavrla razdiralno delo teh elementov in jih zatrla. Pravilno pojmovanje z neštetimi žrtvami pridobljene vrednote — Jugoslavije ter njena ljubezen do nje ji bosta dali moči in poguma, da stori to delo: da pomete s preteklostjo, z vsemi razdiralnimi elementi, ki danes zaustavljajo naravni razvoj in polet jugoslovanske misli. Nadaljevala in dovršila bo začeto delo iskrenih Jugoslovancov: od teritorialno - političnega zedinjenja do duhovne in kulturne spojitve.

S temi nadami praznuje danes vsa Jugoslavija osemnajsto obletnico Osvobojenja.

Dokumenti naše preteklosti

Dne 1. decembra 1918. je bila ob 8. uri zvečer pri Nj. Vis. prestolonasledniku Aleksandru sprejeta delegacija Narodnega Veća iz Zagreba. Po burnem pozdravu je dr. Pavelić z močnim glasom prečital sledečo poslanico:

Vaše Kraljevsko Veličanstvo!

Srečni smo, da moremo v prestolnici osvobodjene Srbije v imenu Narodnega Veća Slovencev, Hrvatov in Srbov pozdraviti Vaše Kraljevsko Visočanstvo kot vrhovnega poveljnika zmagovite narodne vojske, ki je v skupni borbi z vojskami močnih zaveznikov ustvarila pogoje za izvršitev velikega dela našega narodnega ujedinjenja. Slovenci, Hrvati in Srbi, ki so na ozemlju bivše avstro-ogrške monarhije izžvali prevrat in začasno ustanovili neodvisno narodno državo, so izjavili, prežeti z idejo narodnega edinstva in naslanjajoč se na veliko načelo demokracije, ki zahteva, da vsak narod odločuje sam o svoji usodi, že v objavi Narodnega Veća z dne 19. oktobra svojo

željo in voljo, da se ujedinijo s Srbijo in Črno goro v edinstveno narodno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki naj obsega vse ozemlje južnih Slovencev. Da postane ta misel dejstvo, je sklenilo Narodno Veće na svoji seji dne 24. novembra, da proglašuje ujedinjenje države Slovencev, Hrvatov in Srbov s Srbijo in Črno goro v edinstveno državo ter izbralo svoje odposlanstvo, ki stopa pred Vaše Kraljevsko Visočanstvo, da Vam ta sklep Narodnega Veća službeno in v svečani obliki sporoči.

Sklep Narodnega Veća je, da vrši vladarsko oblast na celotnem ozemlju sedaj edinstvene države Srbov, Hrvatov in Slovencev Nj. Vel. kralj Peter, oz. mesto njega kot regent Vaše Kraljevsko Visočanstvo. Istočasno bi se v sporazumu z vladjo Vašega Kraljevstva Visočanstva in predstavniki vseh narodnih strank Srbije in Črne gore oblikovala na področju jugoslovanske države edinstvena parlamentarna vlada z edinstvenim narodnim predstavništvom.

Vaše Kraljevsko Visočanstvo!

Želja Narodnega Veća bi bila, da se z ozirom na provizorično stanje to začasno narodno predstavništvo ohrani sporazumno med Narodnim Većem in predstavniki naroda kraljevine Srbije ter da se določi odgovornost državne vlade v smislu sodobnih parlamentarnih načel temu narodnemu predstavništvu, ki naj ostane na svojem mestu do konstituanke, da pride na ta način princip ustavnosti in parlamentarne odgovornosti vlade do popolnega izraza. Iz istih vzrokov naj bi pod kontrolo državne vlade ostali na svojih mestih dosednji avtonomni administrativni organi, ki bodo za svoje uradovanje odgovorni tudi avtonomnim predstavništvom.

V tej prehodni dobi bi morali po našem mišljenju ustvariti pogoje za končno organizacijo naše edinstvene države. Naša državna vlada bi morala v to svrhu posebej pripraviti konstituantno, ki bi bila po predlogu Narodnega Veća izvoljena na temelju sploš-

ne, enake in proporcionalne pravice glasu in bi se sestala najkasneje šest mesecev po sklepu miru.

V tem zgodovinskem trenutku, ko stopamo pred Vaše Kraljevsko Visočanstvo kot predstavniki naroda s celotnega teritorija južnih Slovencev v bivši avstro-ogrski monarhiji, moramo izraziti svojo globoko žalost ob ugotovitvi, da so okupirani veliki in dragoceni deli našega narodnega področja od čet kraljevine Italije, ki je sicer zaveznica sil Sporazuma in s katero želimo živeti v dobrih prijateljskih odnosih, nismo pa pripravljeni priznati upravičenosti kakršnihkoli pogojev, niti Londonske, po kateri bi bili s kršenjem nacionalnega načela in principa samoodločbe prisiljeni odstopiti del našega naroda v okvir tuje države. Opozarjamo še posebej Vaše Kraljevsko Visočanstvo, da italijanska okupacijska uprava prehaja meje in pooblastila, ki so bila odredjena s samimi pogoji pre-

mirja, sklenjenega z glavnim poveljstvom bivše avstro-ogrške vojske po tem, ko se je ta teritorij že proglasil kot neodvisen del države SHS, o čemer hočemo predložiti vladni Vašega Kraljevkega Visočanstva potrebne dokaze. Vendar smo globoko prepričani, da se bo Vaše Kraljevsko Visočanstvo istočasno z vsem našim narodom zavzelo, da se končnoveljavne meje naše države označijo v skladu z našimi etnografskimi mejami in z ozirom na načela samoodločbe narodov, ki jih je proklamiral predsednik ameriških držav Wilson in vse sile Sporazuma.

Naj živi Njegovo Kraljevo Veličanstvo kralj Peter!

Naj živi Vaše Kraljevsko Visočanstvo!

Naj živi celotni ujedinjeni srbsko-hrvatsko-slovenski narod!

Odgovor regenta Aleksandra:

Gospodje odposlanci!

Vaš prihod v imenu Narodnega Veča Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki je dostojen predstavnik naše narodne misli, Vaše sporočilo njegovih želja in Vaše sporočilo njegove zgodovinske odločitve od 24. novembra, s katero se proglašajo državno ujedinjenje vsega naroda in vse naše drage, trpeče a slavne domovine, me je napolnilo z globoko radostjo.

Sprejemajoč to sporočilo sem uverjen, da s tem dejanjem izpolnjujem svojo vladarsko dolžnost, ker z njim prevajam končno v delo samo to, kar so najboljši sinovi naše krvi, vseh treh ver, vseh treh imen, z obeh strani Donave, Save in Drine začeli pripravljati še za vladje blaženega spomina mojega starega očeta, kneza Aleksandra I. in kneza Mihajla, to kar odgovarja željam in pogledom mojega naroda. V imenu Njegovega Veličanstva kralja Petra I. proglašam ujedinjenje Srbije z deželami neovisne države Slovencev, Hrvatov in Srbov v enotno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.

To veliko in zgodovinsko dejanje naj bo najboljša nagrada za napor Vas samih, Vaših spoštovanih tovarišev v Narodnem Veču in vseh Vaših sodelavcev, ki ste s smelimi prevratom stresli s sebe tuji jarem, pa tudi visoko razviti zavesti in prestanim ogromnim žrtvam vseh delov naroda, ki ga Veče predstavlja. Enako naj bo današnje veliko dejanje najlepši venec na grobove Mojim oficirjem in vojakom, ki so padli za svobodo in najlepši šopek na prsi njih srečnejših bojnih tovarišev, ki so z Menoj doživeli izvojevano zmago nad silnim sovražnikom s pomočjo velike in plemenite pomoči naših močnih zaveznikov.

Slavo izvojevanih zmag delijo z Mojimi starimi vojakmi dični vojniki jugoslovenskih edinic v Moji vojski. Vsi so pohitili k Vam; Vi ste jih sprejeli tako, kot se sprejme brate. Zahvaljujem se Vam v imenu Svoje vojske za ta sprejem, hvala Vam za zanos, s katerim izkazuje zaupanje kraljevini Srbiji in njenemu ljudstvu, Mojemu vzvišenemu očetu, Nj. Vel. kralju Petru I. in Meni. Zagotavljam Vas in Narodno Veče, katerega opolnomočenci ste, zagotavljam vse Vaše in Moje brate, slovenske, hrvatske in srbske, katerih voljo in misli predstavlja, da se bova Jaz in Moja vlada z vsem, kar predstavlja Srbijo in njeno ljudstvo, vedno in povsod upravljali samo z globoko iskreno ljubeznijo bratskega srca proti vsakemu interesu, proti vsem svetinjam, ki so drage duši onih, v katerih imenu ste prišli k Meni. V smislu želji in pogledov, katere ste Mi izvolili iznesti in ki jih Jaz

in Moja vlada popolnoma razumemo, se bo vlada takoj pobrignila, da se čimprej izvrši vse ono, kar ste predložili, tako v pogledu prehodne in začasne periode do sestanka in končnega dela velike ustavotvorne skupščine, kakor za volitve in način sestave iste. Zvest vzoru in nasvetu, ki ga imam od svojega vzvišenega roditelja, bom kralj samo svobodnim državljanom države Srbov, Hrvatov in Slovencev, ostal bom zvest vedno velikim ustavnim, parlamentarnim in široko — demokratskim načelom, zasnovanim na obci pravici glasovanja. Zaradi tega Vas bom prošil za sodelovanje pri sestavi vlade, ki bo predstavljala vso ujedinjeno domovino; ta vlada bo v stalni zvezi z Vami, z narodnim predstavništvom, z njim bo delala in njemu odgovarjala.

Prva naloga te vlade bo, da se z njim in s celim narodom pobrignita, da se meje naše države krijejo z etnografskimi mejami vsega našega naroda. Pravico imam, da z Vami upam, da bodo naši veliki prijatelji in zavezniki pravično ocenili naše gledanje, ker odgovarja načelom, ki so jih sami proglasili in za katerih zmago so prelili toliko svoje drage krvi. Uverjen sem, da se delo za osvoboditev sveta ne bo okrnilo s predajo toliko naših častivrednih, naprednih in prosvitljenih bratov pod tujo oblast. Prav tako upam, da bodo ti pogledi dobili izraza v odločitvah same vlade kraljevine Italije, ker se ima sama zahvaliti svojemu postanku istim načelom, ki so jih tako sijajno tolmачili s persom in delom njeni veliki sinovi preteklega stoletja. Svobodno lahko rečemo, da bo v spoštovanju teh načel in izročitev, z ozirom na naše prijateljstvo in dobro sosedstvo, italijanski narod našel več dobrega in sigurnega kot v uresničitvi Londonske pogodbe, ki je bila podpisana brez nas in ki je mi nikdar ne bomo priznali in to v prilikah, ko se ni predvideval propad Avstro-Ogrske in je radi tega mnogo nekdanjih ozirnov postalo brezpredmetnih.

Nadejam se, da bo naš narod v tem in v vsem ostalem delu ostal do konca složen in močen, da bo šel v novo življenje vedrega in ponosnega čela, dostojen dosežene veličine in sreče, ki ga čaka. Spoštovani gospodje odposlanci, prosim Vas, da odnesete Mojo vladarsko besedo in pozdrav vsem Mojim milim bratom širom naše svobodne in ujedinjene Jugoslavije.

Naj živi ves srbsko-hrvatsko-slovenski narod!

Naj bo vedno srečna in slavna naša kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev!

O predvojni bosanski mladini

Zdi se nam umestno, če ob obletnici osvobodjenja izpregovorimo nekoliko o življenju, stremjenju, trpljenju, pa tudi junaštvu omladine, ki je dala s svojim delom neposreden povod za strašno svetovno klanje.

Bosna je takrat ječala pod krutim vodstvom črnožolte avstrijsko-ogrške uprave. Ves srbski in lep del muslimanskega življa je gledal v Srbijo svojo mater ter hrepenel po osvoboditvi izpod groznega jarma. Avstrija je s svojo tedanjo politiko ustvarjala v Bosni in Hercegovini stanje, ki je izzivalo revolucionarno nacionalno omladino k dejanjem, ki so svoj višek dosegla v sarajevskem atentatu.

Bosansko-hercegovaška revolucionarna omladina, ki je pod pritiskom razmer bivala v Srbiji, se ni mnogo brigala za razvoj notranjepolitičnih prilik v predvojni Srbiji. Niso ji bile mar strankarske borbe in trenja raznih političnih osebnosti. Videla je v Srbiji le Piemont, iz katerega je pričakovala pomoči. Te pomoči ni dobila, kajti od balkanske vojne izmzgana država je morala gledati, da uredi sama sebe. Tedanji politiki so poudarjali le eno: «Potrebujemo miru in notranje ureditve. Šele pozneje lahko mislimo na večjo delavnost in osvobodjenje ostalih delov jugoslovenskega naroda, predvsem Bosne.»

Toda mladina, pregnana z rodne grude, ni mogla čakati... Sinovi kmetov-sužnjev, bitih od kopit avstro-ogrskih žandarjev, so hrepeneli po svobodi. V njih je bila utelešena in koncentrirana vsa globoka etika njihove rase. Slednji je bil prepojen z ognjem jugoslovenske ideje in pripravljen žrtvovati za njeno uresničenje vse. To niso bili razvajeni sinovi iz «boljših krogov», ampak kmečki in delavski sinovi, od rojstva vajeni trpljenja, ki so prestali na svetu vse slabo, pa nič — dobrega.

Nič niso pomagala svarila treznejših politikov in nacionalnih prvakov. Mladi atentatorski naraščaj je šel na delo. To niso bili atentatorji v smislu najetih morilcev ali teroristov. Bili so mladi junaki, ki so v obupu in borbi za obstanek svojega naroda posegli po zadnjih sredstvih. Bili so heroji, ki so žrtvovali za obstanek naroda svoje najdražje.

Avstrijski nadvojvoda-prestolonaslednik Franc Ferdinand je bil tej mladini reformator modernega robstva Jugoslovanov, nosilec «Habsburškega imperija Jugoslavije».

Prišel je v Bosno, da prisostvuje velikim vojaškim manevrom, neperjenim proti Srbiji. Prišel je, da si ogleda teren, preko katerega naj bi kolone avstro-ogrške soldateske vdrle v izčrpano Srbijo in jo zavojevale.

Takrat je iztisnil Gavrilo Princip zadnji «obupni krik» te nacionalne revolucionarne omladine. Z dobro merjenim strelom je končal življenje tistega, ki ga je smatral za utelešenje avstrijskega imperijalizma.

Evropa ni razumela tega dejanja, ki je bilo logična posledica stoletne borbe tlačenege naroda za svobodo: revolucij in atentatov ne izzovejo sužnji, nego zavojevalci in tirani! Avstrija je s svojim tiranstvom v teh krajih stvorila stanje, ki je pospešilo delo, ki je moralo priti.

Da je to delo izvršil mladi Princip, ni nič čudnega. Vse njegovo življenje je bila trda borba z najslabšimi življenjskimi razmerami in miselnostjo, ki je takrat vladala med revolucionarno bosansko-hercegovaško omladino. Nikdar ni okusil dobrot življenja; občutil je le vso težo suženjstva. Zato je stopil v fanatičen boj proti zavojevalcem. Bil je sicer majhen, slaboten, toda poln energije — človek dejanj: včasih sicer malo melanholičen, toda ne kakor sinovi bogatih in zadovoljnih meščanov. V takih trenutkih je najbolj ljubil svoj narod. Premagal je najtežje in največje v življenju: strah od smrti. Odrekel se je svojemu mlademu življenju, v korist zaslužnega naroda...

Čitateljem!

„Naša volja“ Vam pripravlja lepo božično darilo: dvojno številko na šestnajstih straneh!

Resna in zabavna vsebina, nagradna križanka, kateri bomo dodali še dva nagradna problema, roman v slikah itd. bo presenečenje, ki ga ne pričakujete!

Pa še nekaj! Vsak, kdor bo imel do 15. decembra poravnano naročnino najmanj za pol leta, bo prejel prilogo matematičnih in drugih obrazcev (32 strani oktavnega formata)!

Plačajte naročnino!

Opozorite na božično številko svoje prijatelje!

Uredništvo in uprava.

Vrenje

Kdor le malo zasleduje v zadnjem času pisanje svetovnega časopisa, se bo nehoté vprašal: kaj pomenijo vsi nešteti medsebojni obiski državnih poglavarjev, ministrskih predsednikov in zunanjih ministrov? Res, ne mine skoro dan, da ne bi na političnih straneh enega ali drugega dnevnika zasledili naslovov, kakor n. pr.: Ciano v Nemčijo, Beck v London, Horthy v Rim itd. Izgleda, da se nekaj «kuha».

Konec svetovne vojne je poleg miru prinesel tudi nešteto pogodb, ki so jih podpisale skoro vse evropske države. Versajska pogodba zavzema med njimi gotovo najvažnejše mesto. Toda, kaj smo imeli priliko opaziti zadnja leta? Pogodbenice versajškega dogovora, v prvi vrsti Nemčija, ki je pod Hitlerjevim vodstvom dosegla gotovo velik napredek, je začela ob trenutkih, ko so bile oči vsega sveta obrnjene na važnejše dogodke, odpovedovati točko za točko te zanj (tako ona!) «poniževalne pogodbe, na katero je bila prisiljena dati svoj pristanek». Zemljevid Evrope se je izpremenil. Društvo narodov se je izkazalo kot nemočno. Nastal je kaos: srečnega izhoda iz njega si niso mogli predstavljati niti največji optimisti.

Sovjetska nevarnost, ki so jo začele nekatere evropske države smatrati kot eno največjih v bližnji bodočnosti, je ta kaos začela razčiščevati. Vseh držav se je pred tem dejstvom polastila nestrpnost. Do najvišje mere stopnjevana politična aktivnost in oboroževalna mrzlica sta posledice te ugotovitve. Države, ki so v DN spoznale slabiča, so bile prisiljene same pristopiti k delu za očuvanje svojih meja. Vendar ne vse! Vzemimo n. pr. Anglijo, ki še vedno zagovarja funkcijo Društva narodov. Vprašanje pa je, ali naj iščemo vzrok tega zagovarjanja v spoznanju in smatranju te ustanove kot edinega odločujočega faktorja za reguliranje svetovne oziroma v prvi vrsti evropske politike in očuvanje miru, ali pa je vzrok drugje — v vojaški nepripravljenosti omenjene države.

Med Nemčijo in Japonsko je prišlo v zadnjem času do sklenitve pakta, ki je naperjen proti Rusiji. Gotovo je, da je pakt predvsem vojaškega značaja, dasi se to zanika. Toda pri tem ni ostalo. Osnovo protikomunističnega bloka, ki je v tem paktu zapopadena, je bilo treba razširiti. V tem smislu se je začela nad vse živahna akcija Nemčije, ki je do danes že rodila uspeh. Italija pristopa k bloku. Protiusluga: Nemčija je priznala okupacijo Abesinije. Trenutno se vodi akcija, da pristopijo k bloku še ostale države.

Stališče Francije do protikomunističnega bloka je «jasno zamotano». Pogodba, ki jo je pred časom sklenila z Rusijo, je vzrok njenega zadržanja, kakršno opažamo danes.

V angleški spodnji zbornici so bili nedavno proti vladi iznešenj očitki, da je nezmožna, da je napačno presojala politično situacijo in zaradi tega zanemarjala vojaško moč imperija. V tem leži vzrok, da Anglija trenutno zagovarja politiko in načela Društva narodov (seveda zahteva gotove izpremembe) ter po drugi strani grozi Nemčiji z zvezo s Francijo. Angleškemu imperiju se tresejo noge; njegova vojaška sila ni v stanju, da bi v primeru vojne lahko obdržal svoje meje neokrnjene.

Španska državljanska vojna, kjer so se v zadnjih dnevih uspehi nacionalističnih čet skrčili na minimum, daje političnemu delovanju še hitrejši tempo.

Vojna industrija dela noč in dan. Ni sicer s tem rečeno, da stojimo že tik pred novim sve-

tovnim spopadom, toda situacija se slabša iz dneva v dan. Čas novega požara pa bo napočil takrat, ko se bo ena izmed velesil smatrala za dovolj pripravljena in v vojaških ozirih nadmočno nad ostalimi. Takrat bo zadostoval najmanjši incident, najmanjša iskra, da bukne plamen in se začno napetosti med državami reševati s topovi, bombami in strupenimi plini.

Ob začetku druge dobe borbe za Jugoslavijo:

Jugoslaviji, kar je njenega!

Danes, ko nam je ujedinjena in osvobodjena Jugoslavija že vsakdanji pojem, ne moremo več pravilno preceniti sile, ki jo je naš narod skozi stoletja razvijal v borbi za samoobrambo. Z vseh strani so skušali preorati jugoslovenske njive in vsaditi tu tujo moč in tujo kulturo. Ogromne vojne trume so skušale z ognjem in mečem zbrisati z zemlje zavest jugoslovenskega duhovnega edinstva. Vendar je na tem skalnem, plodnem in krvavem Balkanu ostal žilav, zdrav in samonikel narod.

Tako zvani «veliki narodi» si domišljajo, da so tod pustili neizbrisne sledove svoje kulture. Vendar morajo vedeti, da o nacionalnih pojnih v današnjem smislu ni niti govora vse do francoske revolucije. Zaveden Francoz, Italijan, Nemec so rezultat najnovejše zgodovine. In v istem času se je pojavil tudi — Jugoslovan v pojmu, ki ga ima danes.

Nekateri se izogibajo resnici. Kajti priznati bi morali, da je le redko najti primere take narodne žilavosti, kakor jo je v prilikah, v katerih je živel, pokazal prav naš narod. Če rekonstruiramo vsa zgodovinska dejstva, se nam pokaže, da mora Evropa v občudovanju strmeti v Jugoslavijo in da smemo biti ponosni, da smo sinovi tega naroda. Slabiči ginejo. Naš narod pa je vstal in je 1. decembra 1918 v svojo zemljo zapil svojo trobojnico.

Jugoslovanski narod živi!

Svojo duhovno samostojnost je dokazal v stoletjih, ko se je trgal iz okovov robstva. Če naš narod ne bi imel takega neutešljivega stremeljenja po svobodi, ne bi imel tudi pravice do življenja. Ko slavimo 1. december, se klanjamo duhu junaka iz Marseja, junakov Kosovega polja, z bosanskih vešal, Albanske Golgote in iz Judenburških ječ, duhu mučencev, ki so s svojo krvjo in glavo dokazali žilavost in silo naroda ter mu dajali neprenehoma novega zaleta. Vemo, da Jugoslavije niso ustvarili diplomati, ne učene razprave — Jugoslavija je vzrasla iz semen, ki jih je naš narod s svojim trpljenjem sej. Zato tudi nikomur ne bo dovolila, da bi posegal v gradnjo njenega doma in ne bo čakala, da ji bodo v smislu svobode, pravice in enakosti milostno dovolili, kar ji po pravu gre.

Jugoslaviji, kar je njenega!

To je prvo, česar smo se spomnili na dan ujedinenja in osvobodjenja naše Jugoslavije.

Drugo pa je nema zakletv, da bomo svoje pravice čuvali vedno in pred vsakomur. To zakletv dajemo mi mladi in najmlajši. Ne bomo mirovali prej, dokler ne bo zadnji Jugoslovan na svoji zemlji svoj gospod.

Zavedamo se, da je večji del borbe šele pred nami. Zato se na dan vstajenja Jugoslavije poklanjamo herojem, ki so nam dali, kar imamo. Napijmo se vrelca njihove požrtvovalnosti, ljubezni do domovine in pogumne borbenosti. Pokazali bomo, da smo ljudje, da smo Jugoslovani in ne — narod hlapcev.

Mladinske pomorske organizacije

Mladina in morje sta velika bodočnost vsake pomorske države in njenega naroda. Zato te države posvečajo baš mladini in morju največjo pozornost. Ozmimo se samo po treh pomorskih velesilah v Evropi!

Štirideset let že vzdržuje mogočni angleški imperij svojo pomorsko organizacijo «The Navy League», ki je osnovala za organizirano mladino tako zvane «Pomorske kadetske zbore». Ti vežbajo dečke pred in po šoli ter jih vzgajajo v vsakem pogledu, posebno pa v ljubezni do morja. Vsi ti kadetski zbori so priznani od angleške admiraltete, ki jih nadzira po svojih častnikih. Na ta način dobiva angleška vojna mornarica vsako leto popolnoma izvežbane mladence za svoje ladje. Letos jih pride na vrsto okoli 1600. V vzgojnem pogledu beleži ta mladinska organizacija odlične uspehe.

V Benetkah v Italiji so pred kratkim odprli «Nacionalno predmornarsko šolo». Poleg glavnega broda bo imela šola še okoli trideset ladij, na katerih se bodo vežbali «marinaretii», mornarčki. Sredstva za vzdrževanje šole so že zagotovljena. Beneškemu zgledu bodo sledila še druga obalna mesta.

Gorenji pokret so dobro razumeli v Nemčiji, kjer so v zadnjem času razvili neverjetno in zavidljivo delavnost v dviganju pomorske zavesti med mladino. Ustanovila so se združenja «Marine-Jugend» — «mornarska mladež» za dečke od 10. do 14. leta ter «Hitler-Marine-Jugend» — «hitlerjevska mornarska mladina» za fante od 14. do 18. leta. Tudi ta mladina ima posebne šole in ladje za vežbanje ter posebne tečaje po šolah in na brodovih vojne mornarice.

Slične ustanove imajo tudi pomorsko-obrambene organizacije manjših pomorskih držav. Pri nas imamo «Podmladek Jadranske straže», ki se je zelo trdno usidral. Ker ljubimo naše morje, ker hrepenimo po njem, ker se ne bomo strašili žrtev, ki bi jih domovina od nas zanj zahtevala, bi tudi mi želeli, da se naša pomorska mladinska organizacija preosnuje po vzorcu gori naštetih pomorskih sil! Jugoslovan je star mornar, ki v ničemer ne bi smel zaostajati za drugimi narodi, ki so kakor mi že dolga stoletja ob morju.

Poljska srednja šola

Gotovo vas bo zanimalo, kakšne so šolske razmere na Poljskem. Slika, ki vam jo bomo v kratkem podali, smo črpali po statističnih podatkih iz šolskega leta 1934/35.

V glavnem razločujemo na Poljskem dve vrsti srednjih šol, in sicer: one, ki imajo splošen izobraževalni značaj in one, ki so prav za prav že nekake poklicne šole. Pokazali bomo sliko šol, ki imajo splošen izobraževalni značaj. Takih šol je na Poljskem 770, od tega 232 moških, 251 ženskih in 187 skupnih oziroma mešanih. 301 teh šol vzdržuje država, 420 jih podpirajo privatniki in 49 jih pade na rame samoupravnih oblastev.

V letu 1934/35 je posečalo srednjo šolo 166.090 dijakov, od tega 97.411 moških in 68.679 žensk. Vidi se torej, da obiskujejo na Poljskem srednjo šolo i moški i ženske v skoro enakem številu. Največ dijakov je obiskovalo državne šole, na drugem mestu so privatne šole in na zadnjem samoupravne šole.

Ogledali smo si v kratkem stanje šol in dijaštva. Oglejmo si še, kako je z učitelji. Srednješolskih učiteljev je bilo v imenovanem letu na Poljskem 13.192. Od teh jih je odpadlo na državne šole 5777, na privatne 6666 in na samoupravne šole samo 749. Vse šole imajo skupno 5477 razredov, tako da odpadeta na posamezni razred po dva učitelja.

Križem širnega sveta

Trgovina s človeško robo

(Konec.)

V Debrin me je arabski trgovec s sužnji vzel s seboj v «skladišče» svoje robe. Po ozkih dvorih sva prišla do visokih belih zidov, ki so imeli le ena vrata. Tam je stala oborožena domača straža v belih oblačilih. Ob najinem prihodu so se stražarji spoštljivo priklonili. Prišla sva na prostrano dvorišče, kjer so bile postavljene v polkrogu majhne okrogle hišice iz blata. Po dvorišču je bilo raztresenih nekaj čuvarjev, ki so potovali na okrog z dolgimi arabskimi puškami v rokah. Pogledal sem v enega izmed brlogov. Videl sem kakih deset spečih zamork; tudi v drugih luknjah so vse vprek ležali sužnji. Niti eden ni dvignil trepalnic, da bi me pogledal. Najbrže so bili napol mrtvi.

«Zvečer odrinemo,» je Arabec pripovedoval, «potujemo le ponoči. Tako je varneje.»

V nadaljnjem opisuje avtor pot sužnjev do Somalije — ponoči, v senci palic in pušk:

Ob obrežju je čakal brzojadernik, nazvan sambauk, da popelje sužnje na trg v Arabijo ali na otočič ob somalski obali. Trgovec si je zase in za svojo živo robo nabavil abesinske potne liste. Če jih sreča obrežna križarka, ima pred seboj ladjo, ki vozi mohamedanske romarje v sveto mesto Mecco.

To je trgovina, ki jo evropske države s svojim brodom brezuspešno zatirajo. Angleške vojne ladje so stalno na preži v teh najbolj vročih vodah na zemeljski krogli. Angleške, italijanske in francoske križarke čuvajo perzijski zaliv in Rdeče morje, ki je glavna prometna žila trgovine s človeškim blagom. Uspeh pa je kljub temu malenkosten.

«Včasih ujamemo kako tako ladjo,» mi je v Adenu pripovedoval francoski pomorski oficir, «toda to so silno okretni in hitri brodovi. Trgovci imajo tudi cel sistem lastne špijonaže in nekaj skrivališč v plitkih zalivih, kamor jim naše velike vojne ladje ne morejo slediti. Obenem so to najbolj drzni mornarji. Plovejo ponoči — brez luči. Poznajo neverjetno dobro vse predele. Zna-

jo se celo v temi kretati med nevarnimi plitvinami in podmorskimi skalami. Od desetih ladij ujamemo morda le eno. Druge izkrcajo svoj tovor v nam neznanih skritih pristaniščih in ga od tam vodijo na semenj v Mecco in Taif. Zadnjič smo ujeli tako ladjo. Na krovu in v podkrovju je bilo prikovanih na železne verige, ki so se vlekly od krova do rilca, kakih 200—300 sestradanih črncev. Ves naš brod ni premogel toliko hrane, da te gladne človeške stvore le enkrat nahrani.

40 držav je podpisalo pakt D. N. proti suženstvu. Toda ves obrambni sistem je preslaboten v borbi proti premetenim arabskim trgovcem. Dokazano je celo, da ta trgovina vedno bolj cvete. Neki britski oficir je izračunal, da vsako leto zvozi jo preko Rdečega morja v Arabijo 10.000 sužnjev, od katerih jih je mnogo celo iz angleških teritorijev v Afriki.

Bivši angleški zunanji minister Sir Simon je izjavil, da evropske države še v nobeni borbi niso bile tako poražene, kakor v borbi proti trgovini s sužnji. Končal pa je:

«Upajmo, da bomo z najslabotnejšim, obenem pa tudi najmočnejšim orožjem — javnim mnenjem — nekoč vendar zatrli to človeško sramoto 20. stoletja!»

Londonska megla

Vsako mesto na zemlji ima nekaj svojevrstnega, nekaj posebnega, radi česar je znamenito.

V X so stenice.

V Y je dobrovoljnost.

V Londonu je — megla.

«Fog» v Londonu je res specialiteta. (Tudi v Ljubljani!) Vdre skozi zaprta okna v sobe ter povzroča slabo voljo in zmedo.

Neki angleški tednik se je spomnil in razpisal veliko nagradno tekmovanje o kratkem in jedrnatem opisu londonske megle. Najkrajše in najznačilnejše delo je čakala bogata denarna nagrada.

Iz vse Anglije so prihajale povestice; uredništvo je bilo z njimi skoro zasuto. Med njimi je

bilo dokaj dobrih. Najboljša pa je prišla iz — Škotske. Glasila se je:

«Kenneth je bil vesten uradnik.

Nekega jutra pa so ga v uradu pogrešili.

Naenkrat pa je zapel telefon:

— Tu Kenneth. Dobro jutro, gospod šef! Oprostite, prosim, da še nisem v uradu! V gosti megli, ki vlada v sobi, mi je bilo namreč doslej pri najboljši volji nemogoče najti svojo obleko!»

Častitljivi predniki

V avstralskem mestecu Etnabraf ne smeš omeniti rodovnika. Ko se je neki Anglež hvalil s svojimi slavnimi predniki, so ga v slavnostnem sprevodu, ob spremstvu krepkih brc, poveli za mestno mejo. Najbrže iz maščevanja je mož nato objavil zanimiv članek.

Mestec je zrastle iz haremske kolonije. Poleg tega so iz Evrope nekdanje dni pošiljali tja zločince večjega kalibra. Tepeni Anglež je sedaj dogal, da je prednik mestnega župana večkratni morilec, stari oče načelnika policije pa je bil glavar roparske bande. Poleg tega je tudi ostalim mestnim očetom našel ne prav častitljive prednike. Na koncu je dostavil, da je tudi sam na lastni koži občutil, da kri ni voda in da so etnabrafski možje marsikaj podedovali od neprostopolnih ustanoviteljev tega mesta. Ni pa Anglež povedal, ali bo še kdaj šel na obisk v Etnabraf.

Najstarejša barvila las

Sredstva, ki barvajo lase črno, so še dandanes posebno pri vzhodnih narodih ljudska potreba. Potnik Larrey je videl v Egiptu stare šeme, ki so si črnille lase s cinkom in bizmutom. Kot za časa Joba Hebrejke, si še danes žene in dekleta v Egiptu in Siriji barvajo obrvi in trepalnice s surmo, ki obstoja v glavnem iz žveplov anti-mona. V Rusiji žgo v prostem ognju šiške ter pridobivajo s tem neko oljnatu tekočino, ki skoro popolnoma otrdi in barva lase lepo črno.

Sanin:

Mihov Miklavžev večer

Ni šel po pločniku. Tam hodijo v krzno zavite mestne gospe in gospodje v širokoplečih suknjah, ki se z ovratniki branijo vsiljivega ledenomrzlega vetra. Gorjančev Miha iz Oprče vasi je stopal z dolgimi koraki po sredi ulice ter gazil zameteno plast snega. Sneg je naletaval v drobnih snežinkah.

Miha je gledal v konice svojih čevljev. Pri vsaki stopinji mu je silil sneg skozi luknje v podplatih.

Pri advokatu je bil. Imeli so obisk in gospej je bilo vidno neprijetno, ko jo je poprosil za staro obuvajo. Pri trgovcu niso imeli nič ponošene. — «Tak je, kakor kak ropar!» — je slišal za seboj. Seveda, nima denarja za britev! Tudi miliga obraza ne zna delati in pretresljivo prositi tujega človeka za kosček kruha. Zdrave roke ima, pa mu dela ne dajo. Zakaj ni ostal v Oprči vasi. Nekoč je dejal: «Svet je širok. Tudi Gorjančev Miha bo našel kak srečnejši kotiček. Vrnem se in tedaj boste gledali!»

Mraz je... V noge ga zebe. Po hrbtu mu leze nekaj zopnega. Veter prodira skozi obleko.

Če bi bil on tak gospod, kakor jih na vsak korak srečuje in bi ga poprosil prezebel siro-

mak — nič bi se mu ne poznalo — dal bi mu oguljen par čevljev. Saj bi mu rad dal — toplo bi mu bilo pri srcu. A oni tega ne razumejo. Da bi dobil vsaj kak oguljen suknjič gosposkega di-jaka, ki ga je sram z zašitimi komolci. Ne zeblo bi ga tako. Oni ne razumejo, ne dajo...

Ustavil se je. Naslonil se je na cestni vogal in se je ozrl po ulici. Gospod v topli suknji tišči roke v žepu in hiti v svojo zakurjeno sobo. Zakurjeno sobo. — Stresel se je. Še bolj mu je bilo mraz. Kam bo šel nocoj prenočit? Preteklo noč je spal v konjskem hlevu. Konji dihalo in tako toplo je, tako dobro. Zjutraj ga je opazil hlapec in ga nagnal s tatom. Kam nocoj? Smuknil bo v kako vežo. Da le preveč ne piha!

Pogledal je v razsvetljena okna na nasprotni strani ulice. Tam morda večerjajo. Sede v topli sobi in se razgovarjajo in počasi nosijo večerjo v usta. Žvečijo dišeče meso!

Zver v človeku je vstala in vohala hrano. Oči so zažarele. Pesti v žepih so se skrčile v krepplje. Žival je hotela živeti, hotela jesti, vohati hrano, hotela je ležišča.

Miha se je zavedel. Majhen človek iz Oprče vasi je stal v senci velike sovražne gmote sivočrnih mestnih hiš, polnih ljudi iz drugačnega, tujega sveta.

Da bi našel denar! Ali sedaj ve, da ga ne bo našel, — ker je pomislil na to možnost. Denar

najdeš le nenadejano. Nepričakovano zagledaš na tleh svetel novc. Sedaj bi bilo iskanje brezuspešno.

Razsvetljena okna: ljudje v udobnosti, s polnimi trebui. Sovražijo ga in on jih sovraži. Vse imajo, on nič, — ker je Miha iz Oprče vasi. Prvemu, ki pride mimo, bo vzel suknjo; saj ima še drugo doma — in denar. No, ne vsega denarja; le malo za večerjo in za nočnino — za dan življenja.

Goreč smehljal se je razlil po neobritem licu. Okrog vogalov je potegnil piš in dvignil bele oblake snega. Mihi so zašklepetali zobje. O bedi pišejo tile ob polnih mizah! Farizeji! Pravijo, da imajo dobro srce in bistro glavo. Čital je, da se imajo nekateri celo za dobrotnike bednih. Ko pa stopi prednje in jim reče: «Dajte mi dela! Lačen sem», rečejo: «Nam je prav žal...» ter govore o slabih časih in o vsiljivi sodrgi. Onemogla jeza ga je popadla. Tudi on mora živeti, čeprav je iz Oprče vasi. Jutri se javno obrne na ulici na mimoidoče in jim vse pove. Povedal bo, koliko časa že ni jedel, da nima ležišča, da ne dobi dela. Tako jim bo opisal, da bodo morali dati. Vsaj kako ponošeno suknjo in za obed: za toplo juho in za kos dišečega kruha. V sencih mu je začelo razbijati: kruh, juha, kruh, juha...

Stresel se je in se prestrašil: saj se mu že blede. Sline so se mu zbirale v ustih. Nog in rok

po pisano robo...

Čudna konferenca

Angleškega ministra Pitta je v njegovih zadnjih letih zelo mučil protin. Tedaj je vedno legel v posteljo. Nekoč je moral v nujni zadevi sprejeti vojvodo Newcastleškega, prvega lorda admiralitete. Bilo je mrzlega zimskega dne. Tresoč se od mraza je vzkliknil vojvoda, ko je stopil v ministrovo sobo:

«Je li mogoče, Vi nimate ognja v kaminu?»

«Ne,» je odvrnil Pitt, «kadar me tare protin, ne morem prenašati toplote.»

Rad ali nerad se je vojvoda moral vdati v položaj. Zavil se je v svojo suknjo ter sedel k ministrov postelji. Mraz je postal med tem tako občuten, da ga vojvoda ni mogel dalje prenašati. Kratko se je oprostil in urno skočil v drugo posteljo, ki je stala v sobi ter se zakopal v blazine. V tem položaju sta oba državnika razpravljala o plovbi po morju ter svoja mnenja podpirala s silovitimi kretnjami iz posteli. Očividno, ki je med tem prišel k ministru Pittu, se ni mogel ubraniti smeha ob opazovanju tako čudne konference.

Pozdravi

Na zadnjo svetovno razstavo v Parizu so prišli ljudje iz vseh delov sveta. Zanimivo je bilo gledati, kako se ti predstavniki različnih narodnosti in plemen med seboj pozdravljajo:

Braziljanec položi glavo na trebuh onega, ki mu je pozdrav namenjen. Mehikanece se dotakne najprej z roko zemlje, potem poljubi roko onemu, ki ga pozdravlja. Sijamec sleče gornje hlače ter jih omota onemu, ki ga pozdravlja, okoli telesa. Indijanka iz Malabare si zgornji del telesa pri pozdravu povsem odkrije. Prebivalci otokov južnega morja si snamejo z glave pernat krono in jo denejo na glavo onemu, ki ga pozdravljajo. Ako se srečata dva Arabca, se pretvarjata, kakor bi hotela drug drugemu poljubiti roko, a tega v resnici nikakor ne moreta storiti. Prebivalci otoka Otahaitija razkrijejo ves gornji del života. Abesinec odpaše pas onemu, ki ga pozdravlja in ga pripaše sebi. Prebivalec

ni občutil več. Ali zmrzuje? — Prestopil se je. Če ostane na mestu, bo zmrznil. Volja do življenja ga je vedla korak za korakom po zasneženi ulici: iz svetlobe v temo, iz teme v svetlobo.

Spotaknil se je in se opotekel. Ali je zadremal? Hipoma se je zavedel. Obstal je. Mel si je otrpli roki in se prestopal z noge na nogo. Tudi tu so nad njim gorela okna v žarki luči. Zaškrtnil je z zobmi.

Ha, doli gre nekdo po ulici. Proti luči prihaja majhen deček, do ušes pogreznjen v kožušček, drobne nožice v škorenjcih, roke v žepih, ves majcen, kakor škratek.

«Gospoško ščene», je zagodrnjal Miha. Mali ga je motil: Misel se mu je zablislila. Vzravnal se je. Obraz mu je postal ves zloben. Na ustih mu je zaigral nasmeh.

Počasi je stopil k dečku. Pograbil ga je za kožušček, dvignil ga je in mu s široko dlanjo zadušil preplašeni klic na ustih. Nič ni mislil Miha; vedel je le, da nese dragoceno breme.

Proti parku gre. Čudi, kako je hudoben in dobro mu je. Vsaj večerjo mu morajo dati starši za maleda; o ne, čevlje in suknjo tudi in toplo juho.

V parku postavi fantka na tla in ga vodi za ročico. S preplašenim obrazom strmi malček v divje zaraščeni obraz širokoplečega možaka nad seboj.

Grönlanda ti v pozdrav poljubi lice. Kajarec ti pljune v roko. Evropejec snema klobuk. Najbolj prijeten način pozdravljanja pa imajo Kalifornijci, ki se sploh ne pozdravljajo.

Bistre glave

Ko je bila leta 1720. v Lizboni otvorena «Akademija portugalske zgodovine», so preizkušali bistroumnost članov s celo vrsto tekmovalnih vprašanj, ki se nam zde danes komaj verjetna, četudi so potrjena resnica. Evo nekaj primerov:

1. vprašanje: Kateri del človeškega telesa je bil skozi stoletja za državo brez koristi, zdaj pa ji je postal najpotrebnejši?

Odgovor: Nos, ker je postal tobak regal (vladaru pridržana pravica) in najzidatnejši vir državnih dohodkov.

2. vprašanje: Kateri čut je plemenitejši, vid ali sluh?

Odgovor: Vsak dober kristjan mora dati sluhu prednost, ker se verske skrivnosti ne sporočajo vidu, temveč sluhu in ker Odrešenik ni rekel: blaženi, ki vidijo, temveč: blaženi, ki ne vidijo.

3. vprašanje: Ali se je od Adama človeška višina kaj izpremenila?

Odgovor: Ne. (Tu žal v listinah manjkajo najbrže zelo zabavni dokazi.)

4. vprašanje: Kaj je koristnejše: da je človek velik ali majhen?

Odgovor: Če bi na drevju rasli dragulji, bi bilo dobro biti velik, da bi se jih lahko trgalo; če bi bil cestni tlak iz biserov, bi bilo boljše biti majhen, da bi jih pobirali; ker pa ni niti eno niti drugo mogoče, je srednja postava najboljša.

Take stvari so imenovali tedaj — znanost!

45 minut neprekinjene glasbe na gramofonu

Tehniki gramofonskih plošč manjka še cela vrsta važnih izboljšanj, preden bomo mogli govoriti o njeni popolnosti. Najbolj sitno je, da

moramo še danes obračati plošče in menjati igle. Pri nas je dosedaj ostalo vse pri starem.

Nasprotno pa so se v inozemstvu, zlasti v največjem času, zelo mnogo ukvarjali z dopolnitvami pripomočki. Uspeh ni izostal. Konstruirali so poseben gramofon, na katerem je mogoče odigrati brez presledka 10 ali pa še več plošč. V Angliji in na Švedskem kupimo lahko tak aparat že pri vsakem trgovcu z gramofoni.

V principu izgleda gramofon približno takole: nad vrtilno ploščo, na katero položimo gramofonsko ploščo, se nahaja priprava za šrambo določenega števila plošč. Os gonilne aparature, katera gleda navadno le 1—2 cm iznad vrtilne plošče, gre skozi luknjice vseh plošč, ki so v gornji šrambi in doseže torej dolžino 20—30 centimetrov nad vrtilno ploščo. Ročica z iglo je napravljena tako, da stoji vodoravno tudi takrat, kadar je 10 plošč na vrtilni plošči. To dosežejo z napravo za ravnavesje. Če je ena stran prve plošče odigrana, skoči ročica avtomatično ven, s tem pa sproži mehanizem, ki spusti naslednjo ploščo iz hranilne naprave nad vrtilno ploščo. Ko se je to zgodilo, skoči ročica avtomatično nazaj v špranjo in gramofon igra na ta način toliko časa, dokler niso vse plošče odigrane.

Plošče sicer niso bile odigrane na obeh straneh, temveč samo na eni, toda pomisliti moramo, da traja odigranje desetih plošč ča, 45 minut. Če pa hočemo odigrati plošče še na drugi strani, enostavno obrnemo sveženj in imamo zopet 45 minut nepretrgane zabave.

Anglež in Francoz

Francoz in Anglež sta se prepirala, kateri od njunih narodov nadkriljuje drugega. Da bi besedovanje zaključil, pripomni Francoz: «Če bi ne bil Francoz, bi hotel biti Anglež.»

«In jaz, gospod,» odvrne ponosno sin Albijona, «če bi že ne bil, bi hotel biti Anglež!»

Swift in njegov sluga

Angleški pisatelj Swift, ki je postal znan po svoji knjigi «Guliverjeva potovanja v Liliput», je imel slugo, prilično lagodnega moža. Ko se je Swift nekega jutra oblačil za potovanje, je sluga postavil predenj umazane škornje. Ostro ga je gospodar nahrulil: «Zakaj nisi osnažil škornjev?»

«Ker greva na pot,» je odvrnil sluga, «sem si mislil, da bodo škornji itak spet kmalu umazani, pa bi si delo lahko prihranil.»

Molče si je Swift nataknil škornje. Ko je bil s tem gotov, je ukazal slugi, naj privede konje, ker bosta takoj odpotovala. Sluga pa je prošil, naj še trenutek počaka, da bo urno povžil svoj zajtrk.

«Nesmisel!» ga je zavrnil Swift. «Tako mi pripelji konje! Čemu bi pa jedel, saj boš itak spet kmalu lačen!»

Skromna želja

Irski berač je prosil znamenitega romanopisca Walterja Scotta za sispenco, to je pol šilinga. Sir Walter ni mogel najti v denarnici nobene, zato mu je dal cel šiling ter smehljaje pripomnil: «Pa ne pozabite, da mi sispenco dolgujete!»

«O, gotovo!» je vzkliknil berač. «In Bog naj Vam ohrani življenje tako dolgo, da Vam jo vrnem!»

Ferijalci dravske oblasti so zborovali

V nedeljo, 22. novembra, je bil v Mariboru občni zbor Ferijalnega saveza, ki so se ga udeležili delegati iz Ljubljane, Celja, Kranja, Ptuja, Murske Sobote, Št. Vida ter delegati vseh mariborskih podružnic.

Predsednik dr. Mihelak, ki že več let z uspehom vodi F.S. v dravski banovini, je pozdravil predsednika centralnega odbora F.S. v Beogradu, g. Dimitrijevića, predsednika sosednje savske oblasti g. Franja Poljanca in podpredsednika centrale g. prof. Lapačnega. V imenu mariborskih podružnic je izrekel dobrodošlico gosp. Foch, predsednik F.S. na drž. trg. akademiji. Za temi sta naslovila nekaj besed na delegate g. Rasto Dimitrijević in g. Poljanec. Oba nagovora sta važna. Prvi je ugotovil velik smisel Slovencev za F.S., saj so poslali številno delegacijo v Skopje in tudi udeležba v Mariboru je lepa. Centrala se trudi, da bi dosegla četrtinsko vožnjo in še kake ugodnosti. Vsi pa se moramo truditi, da ostane Ferijalni savez pri ciljih, ki jih je imel pri ustanovitvi, t. j. **širjenje jugoslovenstva**. G. prof. Poljanec, sam Slovenec, pa je dejal, da je F.S., ki je vzrasel v Sloveniji, tu tudi najbolj razširjen in najbolje organiziran in se morajo vsi učiti v tem pogledu pri Slovencih.

Predsednik dr. Mihelak je poudaril, da so podružnice v preteklem letu marsikaj storile v kulturnem pogledu. Snujejo se razni odseki. V Ljubljani je Trgovska akademija uprizorila »Lepo Vido«, v Mariboru so združene podružnice izvedle zelo uspelo akademijo. V tem smislu je treba iti dalje, da se dvigne nivo Ferijalnega saveza.

Iz poročila oblastnega tajnika Stojana Draička sledi, da je bilo letos število članstva 2747. Novi način plačevanja po čekih se je zelo obnesel. V planinskem odseku je bilo včlanjenih 518 članov več kakor preteklo leto tako, da je bilo letos vpisanih 1382 dijakov. Mladinski odsek S. P. D. je imel letos 6 predavanj.

Zavetišče je bilo letos organiziranih 11 v najvažnejših krajih dravske banovine. Posetilo jih je preko 700 dijakov, ki so nad 900 krat prenočili. Za prehrano ferijalcev je plačala dravska oblast Din 8265.—. Posetnikov je bilo največ v Ljubljani (223), največ prenočnin (344) pa na

Bledu, kjer ima dravska oblast svoj dom »Bledec«.

Po blagajniškem poročilu je predlagal gosp. dr. Gogala v imenu nadzornega odbora odboru razrešnico. Za tem so prišli na vrsto predlogi delegatov za delo v bodočem letu.

Na predlog mariborskih podružnic je bilo sklenjeno, da se vnese v program F.S. narodno-obrambno delo. Tujci ob naši severni meji so skrajno predrzni, prihajajo v našo državo, dajo zaslužiti kak novčič in obljublajo raj pod Avstrijo. V vaseh onstran meje prirejajo razna društva božičnice, da bi skušali preslepiti naše ljudi. Kaj pa mi? Čakamo in ne storimo nič! To je žalostna resnica. Mariborske podružnice so že napravile korak naprej. Vsako leto zbirajo prispevke, da obdarujejo za božič deco v obmejnih krajih. Toda to je le začetek. Treba je, da gremo vsi z združenimi močmi na delo, da ne izgubimo lastne zemlje!

Mnogo je bilo razpravljanja o smučarskih sekcijah. Oblast je v proračunu za prihodnje leto za nje določila Din 5000.—. Treba je, da se začne baviti F.S. tudi s sportom, ki danes preveča vso mladino; zlasti z zimskim. Toda treba je mladino organizirati, da ne bo gojila sporta divje, pri čemer se zgodi, da ima od njega več škode kakor koristi.

Govorilo se je še o domu v Ljubljani, o tečaju za funkcionarje in o poglobitvi odnosov s SPD. Nato so šli delegati na skupno kosilo, zvečer pa so se razšli v zavesti, da je občni zbor izvrstno uspel in z voljo, da bodo še skrbneje delali na svojih podružnicah za procvit Ferijalnega saveza.

Za naše morje

Ljubljana. V nedeljo 22. novembra je Sekcija podmladkov Jadranske straže priredila v kinu »Sloga« zanimivo skioptično predavanje o letovišjih in kopaliških hrvatskega Primorja. S prav lepimi slikami jih je opisoval g. Srečko Vrganjin, ravnatelj »Putnika« na Sušaku. Predstavil ga je tajnik Sekcije PJS g. Viktor Pirnat, ki ga je ob sklepu prosil, da bi kot šef tujkega prometa na Gorenjem Jadranu po močeh podpiral našo mladino, ki poleti tako rada pohiti na morje. To je g. predavatelj rade volje obljubil. Tako imamo zdaj v Splitu novega prijatelja

in zaščitnika. Mladine se je zbralo k predavanju toliko, da v dvorani že ni bilo več prostora in so mnogi morali žalostni domov. Tajnik Sekcije PJS je dal zbrani mladini še nekaj navodil in bodril ter obljubil, da to predavanje ni zadnje, kar iskreno pozdravljamo.

Kočevje. Na občnem zboru PJS 20. septembra 1936 je bil na naši gimnaziji izbran naslednji odbor: predsednik Štibernik Josip, VII. razr.; namestnik Grahek Branko VII. razred; tajnik Kražman Jože, VI. razred; blagajnik Erjavec Božo, VI. razr.; revizorja: Skvarč Alojzija, VII. razr., in Kobè Slavko, VIII. razr. Ostali odborniki so iz IV., VI. in VII. razr. Dosedanega zaslužnega poverjenika g. prof. Kanduča Rajka je zamenil g. prof. Zupan David. Kljub okrnjeni gimnaziji imamo 136 članov in članice več kakor prej. Septembra meseca je pohitelo 52 članov PJS z dvema profesorjema s tovornim avtom na Jadran. Ogledali smo si Crikvenico in Sušak. Že zdaj se pripravljamo na nov izlet na naše morje, ki bo ob sklepu šolskega leta.

Celje. PJS na celjski gimnaziji si je na 8. rednem občnem zboru izvolil naslednjo upravo: predsednik Loibner Dragotin, VI. b; podpredsednik Mravljak Jelka, VI. a; tajnik Lesničar Janko, V. b; blagajnik Urbašek Ivan, VI. a; referent za propagando Zdolšek Dušan, VIII. b; revizorja: Jerin Smiljan, VII. b, in Hrašovec Aleksander, VIII. b; referent za nižjo gimnazijo Dobovišek Bogomir, IV. b. Ostali odborniki so iz V. a in b ter VIII. a. — Čuvajmo naše morje!

Naročnikom in čitateljem.

Božična številka »Naše Volje« izide na 16 straneh in sicer kot dvojna številka za 15. december in 1. januar.

Poleg izredno zanimive snovi bo prišla ta številka tudi tri nagradne probleme, na katere še prav posebno opozarjamo.

Stalni naročniki, ki bodo poravnali naročnino do 15. t. m. prejmejo tudi kot brezplačno prilogo priročnik matematičnih in drugih obrazcev na 32 straneh oktavnega formata.

Opozorite na božično številko svoje prijatelje!

Poravnajte naročnino!

Državna šolska poliklinika v Ljubljani

V Aškerčevi ulici, nasproti Srednje tehnične šole, so začeli pred dobrim mesecem graditi novo poslopje državne šolske poliklinike. V želji, da izvemo o stvari kaj podrobnejšega, smo se obrnili na namestnico šefinje šolske poliklinike, gospo dr. Kuraltovo, ki nam je, dasi jako zaposlena, rada odgovarjala na stavljena vprašanja:

Kako je prišlo do gradnje nove poliklinike?

Šolska poliklinika se že več let bori z nebroj neveščnostmi. Znano vam je, da so se do predlanskega leta nahajali njeni prostori v tkzv. Decherjevih barakah na dvorišču državnega učiteljskega, ki nikakor niso mogli odgovarjati potrebi. Radi tega se je poliklinika ozrla za novimi. V Gledališki ulici je najela privatno stanovanje in ga potrebam primerno opremlila. Vendar se stanje tudi sedaj ni izboljšalo. Premajhni prostori, porast bolnikov itd., so nujno zahtevali, da se začne misliti na lastno poslopje, ki bi nudilo možnost, da se ta prepotrebna institucija končno ustali ter začne sistematično vršiti ono misijo, ki bi jo morala pa ji je bilo dosedaj radi tehničnih ovir nemogoče. Sredstva fonda za zdravstveno zaščito učencev, iz katerega se bo poslopje zidalo, sicer trenutno ne zadostuje za to, da se stavba, ki bo dvonadstropna, dozida in

potrebam primerno opremljena, vendar upamo, da bomo v doglednem času že nekje našli nov vir dohodkov.

Katere oddelke bo združevala nova poliklinika?

V glavnem bodo ti oddelki isti, kot dosedaj izjema bo samo v tem, da bodo združeni v istem poslopiju. Povedati vam moram namreč, da so sedaj vsi oddelki raztreseni po raznih delih mesta: oddelke za sistematski pregled (kjer pregledujemo tudi zdrave) je nameščen v Šelenburgovi ulici, splošni ambulatorij in očni oddelke v Gledališki (dnevno se zgleda okrog 60 do 100 oseb), zobni ambulatorij se nahaja Pred škofijo, šolska kuhinja Kraljice Marije, ki je tudi nekak naš oddelke, ima svoje prostore v Prečni ulici. Oddelki bodo torej isti.

Kakšne bodo ostale pridobitve?

Te pridobitve moramo razdeliti na dva dela: ene so tehnične narave, druge pa se tičejo zdravniškega osebja, ki ga danes strašno primanjkuje. Poglejmo tehnične pridobitve: rentgen, ki smo ga do sedaj jako pogrešali, ortopedična telovadnica, predavalnica, kjer se bodo vršila vsakotredenska zdravstvena predavanja za dijake in starše, moderno opremljena šolska kuhinja, kjer bodo dobivali dijaki zdravo in ceneno hrano.

Zdravniško osebje bo treba pomnožiti. Če pomislite, da razpolaga poliklinika danes s komaj petimi zdravniki in enakim številom sester, se

boste morali čuditi. Nujno je torej, da se to število razširi oz. da se raztegne število ordinacijskih ur nekaterih zdravnikov. Na vsak način pa bo potreba pridobiti specialista za TBC (preglede opravlja sedaj protituberkulozni dispanzer), ortopeda in zdravnika, ki bo hodil k bolnikom na dom, kar opravljajo danes sestre.

Koliko bo stala stavba in kdo bo njen lastnik?

Proračun za poslopje samo, vendar pa z vsemi instalacijami, kakor so vodovod, elektrika in plin, je dva milijona dinarjev. Lastnik stavbe bo Higijenski zavod, ki jo bo moral tudi vzdrževati.

Kdaj se boste preselili v novo poslopje?

To bo verjetno šele drugo jesen. Toda celo to je še v oblakih. Že zdaj se je gradnja zaradi nekkih tehničnih zaprek zavlekla; računati pa moramo še s tem, da nam primanjkujejo sredstva za potrebno opremo poliklinike.

Ali ima stavba kakšne posebnosti?

Edino, kar bi prihajalo še v poštev, je plinski zaklon. Preračunan je na približno 80 oseb, kar bo popolnoma zadostovalo za osebje poliklinike.

Prijazna gospa doktorica bi imela gotovo povedati še več zanimivega. Vstopila po je sestra in prekinila pogovor: »Gospa doktor, pacientki št. 95 se zelo mudi. Mora se vrniti še v šolo po knjige.«

Roman v slikah ELEKTRIČNA STENA Riše B. Kajan

Dosedanja vsebina:

Mladi Jugoslovčan, profesor Ivo in asistentka Marica sta dovršila pri znanstveniku prof. Körnerju aparaturo, s katero je mogoče zrušiti letalo na veliko daljavo. Po uspehih teoretičnih

poizkusih sta svoj izum izkoristila ob priliki bega roparjev državne banke z letalom. Razgovoru med izumiteljema in prof. Körnerjem po tem dogodku je prisluškoval Körnerjev služabnik, vohun tuje države, ki je telefonično obvestil

o epohalni iznajdbi svojega atašeja. Na nočnem sestanku med atašejem in služabnikom dobi slednji povelje, da ukrade načrte, laboratorij pa spusti v zrak. Služabnik odide takoj na delo: položi peklenjski stroj, ukrade načrte in zbeži.

Sport

Smučarji!

Ali ste se že pripravili na bližnjo zimo?

Ste svoje smuči že preparirali in napeli? Zadnji trenotek, preden gremo na belo poljano, je prepozno! Smuči očistimo starih maž z bencinom (nikakor pa ne z nožem, ker pri tem ranimo les), otaremo jih z vročim lanenim oljem. Postavimo jih na suho in hladno mesto, ker sicer

les spričo menjajoče se toplote trpi. Med vezavami in med konjicami smuči vstavimo dva lesena ocepka, da obdrže plohi krivino. Priporočamo med vezavami in zarezi, ki jih napravimo pod konicami obeh smuči, 12 do 15 cm dolgo deščico.

To pa še ni vse. Če hočemo uživati zimsko lepoto narave, če hočemo imeti res lepe dni v planinah, moramo postopoma pripraviti svoje telo za napor in to z jesenskimi vežbanji. Jako priporočljivo je zato poseganje gimnastičnih tečajev, ki jih pred zimo prirejajo športni klubi. Če tega ne moreš, si vzameš vsak dan vsaj

četrt ure, da zjutraj vežbaš z gimnastičnimi vajami telo. Imamo knjižice, ki ti razložijo, kako najbolj uspešno telovadiš. Sicer pa je najboljša priprava hoja in tek v prosti naravi, izleti, kamor vzameš s seboj smuške palice in vežbaš hitro hojo v breg, pri čemer se opiraš na palice. Tako se utrjujejo mišice na nogah in tudi na rokah. Seveda ne smemo takoj od začetka preveč utruditi telesa. Kakor smo že od začetka poudarili, je edino pravilno postopno vežbanje, posebno še, ker se morajo dihalni organi navaditi na pospešeno dihanje na ostrem zraku. (Nadaljevanje na str. 8.)

LETALSTVO

Brezmotorno letenje

Jadranje ptic, njihovo ure in ure trajajoče plavanje v zraku, ko niti enkrat ne zamahnejo s krili, brez ozira na smeri vetrov, je zaradi svoje lepote pritegnilo nase pozornost človeka. Morda je k temu pripomoglo tudi dejstvo, da je vsaj spočetka izgledal ta način letenja ptic nekaj povsem neprirodnega. Naravno so takoj nastale najrazličnejše teorije o načinu in možnosti jadriranja v zraku. Odveč bi jih bilo navajati; naj nam zadostuje le definicija o jadriranju vobče.

V splošnem razumemo pod besedico jadriranje letenje, pri katerem nimamo s seboj v letalu za vzdrževanje v zraku potrebne gonilne sile, temveč tako silo sproti jemljemo iz strujenja zraka, v katerem se letenje vrši. Ako hočemo govoriti o pravem jadriranju, moramo pri tem upoštevati let brez izgube na višini, ker bi sicer morali govoriti le o drsanju v zraku, ne pa o letenju kot takem. Da nam je mogoče leteti, moramo izrabljati strujenje zraka, t. j. veter, ki struji navzgor, poleg tega pa vsako strujenje vobče.

Problem jadriranja danes še ni rešen. Mi smo se doslej naučili jadrati le v strujah, ki gredo kvišku, morda do gotove meje tudi že v ozračju, ki je podvrženo strujenju zaradi ogrevanja in ohlajanja zračnih plasti; čisto dinamično človekovo letenje pa se doslej še ni posrečilo.

Končni cilj jadriranja je, usposobiti človeka za letenje, t. j. brez dodatkov na pogonski sili, ki so izven njega kot takega. Ogledimo si za danes možnosti jadriranja v zračnih strujah, povzročeni na mehanični in na že zgoraj omenjeni način večjega ali manjšega segrevanja zračnih plasti.

Vzemimo večjo ravnico, ki ima na eni izmed svojih stranic daljše pobočje sklenjenega hribovja. Ako piha preko ravnice veter proti temu pobočju, nastane vodoravno strujenje zraka, ki ga vsi poznate, saj ste ga že nešteto krat imeli priliko občutiti, bodisi pri pešhoji, še bolj pa pri ev. vožnji s kolesom. Ko take vodoravne struje pridejo do pobočja, ki predstavlja za njihovo pot oviro, nastopi sledeče:

Ako je greben ozek, obidejo struje stavljenjo zapreko na desni in levi od njega; ako pa je greben dovolj dolg, zdrse struje ob pobočju navzgor, se vzbno v gotovo višino, da potem v prostosti lahko nadaljujejo svojo pot. Ob zapreki se tedaj pričenja strujenje navzgor, ki ga letalec uporablja za jadriranje. Ako je spreten, se

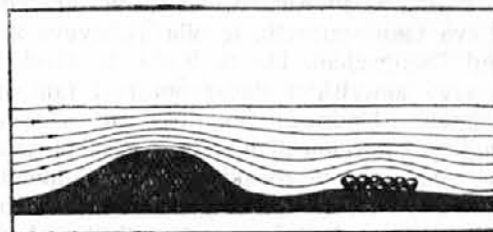

more dvigniti s svojim letalom precej visoko nad greben; potem pa mora, ako hoče dalje časa ostati v zraku, izrabljati strujenje, ki ga nosi, t. j. plavati mora na oni strani grebena, ki je obrnjeno proti vetru in se od tega grebena ne sme oddaljiti niti v eno, niti v drugo smer, ker zaide sicer v normalno horizontalno strujo, ki ga prisili, da se spušča proti zemlji, ne daje mu pa možnosti jadriranja in s tem pravega letenja.

Sličen rezultat, kakor ta mehanični način ustvarjanja navpičnih zračnih struj, imajo ter-

mične zračne struje, ki nastanejo na sledeči način:

Ker je materija, iz katere sestoji zemeljska površina različna, t. j. segrevanje po solncu nastaja različno, kakor pač žarki zadevajo ob dobre ali slabše prevodnike toplote, je tudi izžarjevanje te toplote in s tem segrevanje zračnih plasti, ki obdajajo zemljo, na raznih krajih raz-

lično, pa tudi na istem mestu neke intenzivneje, drugje zopet slabše. Nastane kroženje zraka, toplejši se prične dvigati kvišku, mrzel pa se spušča proti tlu. Tu dobimo tedaj zopet vertikalne zračne struje, ki jih more brezmotorni letalec uporabiti za svoj namen. Kakor je v prvem primeru moral paziti na to, da se ni oddaljil od grebena, ki mu je mehanično ustvarjal strujenje kvišku, tako mora paziti tudi tu, da ostane v vertikalni zračni struji, povzročeni po segrevanju, ker izgubi v nasprotnem slučaju dvigajoči element in ker je letalo, v katerem sedi, težje od zraka, je prisiljen v drsajočem poletu približevati se zemlji vse dotlej, dokler se ne dotakne tal in obsedi.

Iz navedenega je jasno razvidno, da je letalcu vseeno, kake vrste struj ima pod seboj, odnosno okrog sebe, glavno je, da jih ima. Njegova edina naloga je, da jih izrabli. Kako jih izrablja, bo predmet našega razglabljanja v eni prihodnjih števil.

Se en svet na uho bi vam dali: ko boste hoteli kupiti del opreme ali odriniti v planine, vam bo na poti morda le eno žalostno dejstvo: **denarja ne bo dovolj**. Včasih imate nekaj dinarjev, ki jih boste lahko pogrešali (planine so vendar lepše, kakor najboljši film v kinematografu!). Kupite si lončenega prašička — hranilnik, kjer boste takoj pričeli zbirati — **smučarski fond**.

Se enkrat: ne pustimo se zimi prehiteti, kajti mnogo veselja nam bo vzela slaba priprava. **Svoje smuči negujemo** kakor jezdec konja. Na snegu nam bodo našo skrb obilno povrnila! Prav tako naj bo **naše telo utrjeno in izvežbano**, ko se bomo nekega belega jutra prebudili!

Zato, smučarji, takoj na delo!

Sportni drobiž

Sportno čudo preteklega stoletja — Arne Borg je veljal tudi brez svojih rekordov za fenomen. Zdravniška preiskava je namreč ugotovila, da ima poleg veslaških rok in nenaravno razvitega prsnega koša v trebušni votlini še mehurju podobni organ. Ta organ mu je manjšal specifično težo in s tem pomagal do neverjetnih uspehov.

Pred leti je neka ekspedicija odkrila v Centralni Afriki zamorsko pleme, ki v polni bojni opremi lahko skače preko pregrad, ki so visoke čez dva metra. Če upoštevamo dejstvo, da so ti divjaki preskakovali to višino brez vsake tehnike, se nam zde uspehi letošnjih olimpijskih skakačev prav za prav malenkostni.

Gradjanski, zagrebški nogometni klub, je na svoji turneji po Angliji dosegel lepe uspehe. Vsi angleški listi so polni laskavih pohval, označujejo ga za najboljši nogometni klub na kontinentu, ponujajo vodstvu kluba za nekatere igralce bajne vsote itd. Jasno je, da smo Jugoslovani tega uspeha zelo veseli, vendar nas pri tej stvari nekaj skrbi: možno je, celo verjetno, da se bodo zagrebški «purgerji» pri povratku od hvale in domišljavosti razpočili.

Še danes govore v Ameriki o Schmelingovi zmagi nad črncem Louisom. To je namreč že druga borba, ki jo Amerikanci ne morejo pozabiti. Prva taka senzacija je bila Tuneyeva zmaga nad Dempsejem. Do te borbe je živel Joe Louis med ameriškim ljudstvom pod fantastičnimi imeni: «hladnega ubijalca» in «rujavega bombnika» kateremu ni in ne bo para na svetu. Pojavil pa se je evropski boksač Schmeling, «črni ulanec z Reña» ter razgrnil s svojo «debelo Berto» mistični plašč Louisa in odkril pod njim navadnega dečka iz krvi in mesa. Približno v takem slogu pišejo še danes ameriški časopisi.

Najnovejša statistika češkoslovaškega Sokola nam pove, da ima to društvo 760.000 pripadnikov. Prirastek od zadnjega štetja znaša 13.000 članov. Te številke kažejo, da je armada sokolskih src v bratski državi naravnost ogromna.

Nagradna križanka

Kakor smo objavili v prejšnji številki, je bilo uredništvu poslanih nešteto rešitev nagradne križanke iz 4. številke. Izžrebana sta bila: Osredkar M., dijak L. drž. realne gimnazije v Ljubljani, in Švajgar T., dijakinja mestnega iliceja v Ljubljani.

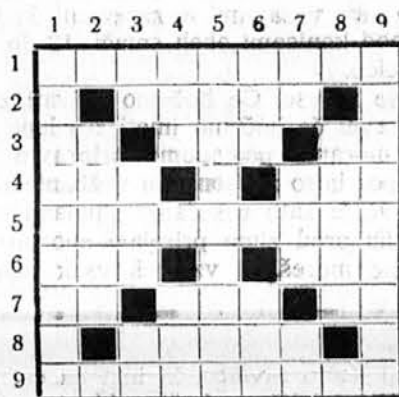
Nagralenca sta bila o izidu žrebanja pismeno obveščena ter sta dne 24. novembra poletela z

avionom nad Ljubljano in okolico. Popis poleta in vtisov priobčimo v naslednji številki.

Za rešitev nagradne križanke v današnji številki razpisujemo zopet lepo nagrado: polnilno pero, ki si ga vsak izmed Vas gotovo še dolgo časa želi. Križanka ni tako težka, kakor je bila prejšnja; zato pričakujemo, da bomo dobili še več rešitev kakor zadnjič.

Pogoji, ki smo jih za reševanje nagradnih križank postavili, ostanejo tudi to pot popolnoma isto: kdor želi priti v konkurenco pri žrebanju, mora imeti plačano naročnino za naš list vsaj za pol leta (Din 6.—). Rešitve križank morajo biti pisane jasno in čitljivo ter poslane na naslov: Uredništvo «Naše volje», Ljubljana, Masarykova 14/II, najkasneje do 15. t. m. Nejasnih in prepozno došlih rešitev ne bomo upoštevali.

Že danes Vas opozarjamo na veliko nagradno križanko, ki bo izšla v božični številki «Naše volje». Poleg nje pa Vas bomo presenetili še z dvema drugima problemoma, za katera bosta prav tako razpisani dve krasni nagradi, ki jih bosta izžrebana nad vse vesela. V Vašo korist je, da zato še danes poravnate naročnino, da ne boste, če se Vam bo posrečilo rešiti probleme v božični številki, razočarani, ker se ne boste mogli udeležiti žrebanja.

Vodoravno:

1. Dela zidar.
2. Žensko ime.
3. Grška črka — kratica za akademski sportni klub — kratica za oblastni odbor.
4. Poseduje — roka (nem.)
5. Najcenejši list v Jugoslaviji.
6. Če — zločinec.
7. Egiptovsko božanstvo — strast — veznik.
8. Koroško dekle.
9. Sodna instance.

Navpično:

1. Obmejni urad.
2. Jed.
3. Inicijale glavnega junaka nekega Levstikovega dela — s K spredaj je opeval Prešeren — osebni zaimek v sklonu.
4. Žensko ime — začimba.
5. Najpriljubljenejši mladinski list.
6. Udar — glasbena kratica.
7. Sivčkova pesem — ženski glas — medmet.
8. Velikan.
9. Dišava (tujka).

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. Voz — blok. 2. elève — krona. 3. dilema — Prečan. 4. ave — Astrid — ima. 5. Aut — klic — ilo. 6. Aida — karo. 7. mrož — apis. 8. lan — rida — las. 9. mat — novaki — dis. 10. opilki — kovina. 11. Kocel — rokav. 12. Aras — laja.

Navpično: 1. Veda — moka. 2. oliva — lapor. 3. zelena — matica. 4. ave — ati — run — les. 5. Ems — kdor — okl. 6. at — laži — vi. 7. pr. — ikad — ak. 8. kri — capa — kor. 9. bre — dir — ili — vol. 10. ločilo — sadika. 11. onamo — Sinaj. 12. Kana — Sava.

Šah

Odkar imajo Holanci svetovnega šahovskega prvaka, ne vedo, kaj vse bi storili za napredek šaha. Ne samo, da žrtvujejo njihovi časopisi za razširitev šaha cele strani, da holandske radijske postaje posvečajo šahu vsak dan po eno uro; vpeljali so šah kot neobvezen predmet celo v šolo. V zadnjem času pa so šli še dalje. Kot posnemamo po raznih strokovnih časopisih, so ustanovili visoko šolo za šah. Načeljuje in vodi jo mojster Landau. Poleg dr. Euwea predavajo na njej še nekateri drugi svetovnoznani šahisti, kot dr. Aljechin, Fine in Kmoch. S tem je dal moderni čas nov poklic — šahovskega učitelja oziroma profesorja, kar pa je v Rusiji že stara stvar.

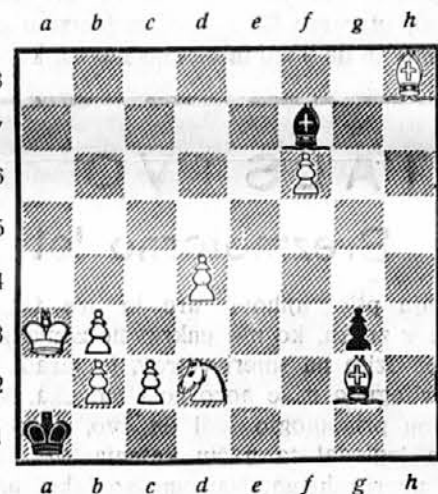
Kakor poročajo angleški listi, je že znano, ko ga so se odločili Angleži povabiti na velikonočni turnir v kopališču Margateu. Navajajo se Capablanca, Fine, Eliskases in naš nacionalni pravak Vasja Pirc. Brez dvoma je to zanj veliko priznanje. Če bo v formi, mu ena prvih nagrad gotovo ne bo ušla, saj še vedno napreduje. To kažejo njegove zadnje partije, v katerih opazimo vedno rastočo gotovost in točnost.

PROBLEM

Beli: Ka3, Lg2, Lh8, h8; Sd2; kmet b2, b3, c2, d4, f6 (9);

Črni: Ka1, Lf7; kmet g3 (3).

Mat v štirih potezih. Naloga belega je osvoboditi lovca na h8, ki bo matiral.

Rešitev problema v prejšnji številki.

1. La1!. Črni je v zadregi: če vzame lovca, ga spravi beli s Kc2 v nujnico, če pa premakne kako lahko figuro, odpre sam pot. Tu je ustvarjena ideja nujnice; to se pravi, da je črni prisiljen, s tem, da je na potezi, poslabšati svoj položaj in opustiti svojo najboljšo obrambo.

Na nekem ruskem turnirju se je odigrala sledeča zanimiva partija: Kasparjan — Čehover: 1. Sf3, Sf6; 2. g3, b6; 3. Lg2, Lb7; 4. 0—0, e6; 5. d3 (jako pohlevno), Le7, (tudi črni je ponižen). Z d5 in c5 bi dosegel dobro pozicijo! (6. e4, d6) sedaj je d5 že zamujeno zaradi odgovora 7. e5 (7. Sc3, 0—0,) prezgodaj; prej c5 in a6, b5; 8. Se1, Dc8 (pretiilo je e5) 9. f4, c5; 10. g4, Td8 (črni se brani preveč pasivno in osamljeni kralj kralj mora podleči že silovitemu napadu); 11. g5, Se8; 12. f5, Ef5; 13. Lh3!, Lf8; 14. Lf5; Dc7; 15. Lh7+ (prvi direktni udar), K × h7; 16. Dh5+, Kg8; 17. T × f7!, D × f7; 18. g6, D × g6+ (edino); 19. D × g6, Sc7; 20. Sf3, Le7; 21. Lh6, Lf6; 22. L × g7!, L × g7; 23. Sg5, Sd7; 24. Tf1, Sf8; 25. T × f8+! kralj je propadel.

P. S.